

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Simbolul Credinței (XIII)

(Art. 7, 11—12) Dumnezeu Judecătorul și Desăvârșitorul.

Invățătura creștină ortodoxă cu privire la cele mai de pe urmă ale lumii și omului cuprinde adevărurile de credință ale Descoperirii dumnezeiești în legătură cu acele ultime faze și evenimente ale vieții pămîntești, mai cu seamă despre: moarte, rai și iad, venirea a doua a lui Hristos, învierea morților, judecata obștească (universală), viața veșnică.

Cele mai de pe urmă ale lumii și omului sînt, pe de o parte, sfîrșitul unor forme de existență și de viață caracteristice acestei vieți pămîntești, forme cunoscute din experiență: iar pe de altă parte sînt început de existență umană deosebită, cu totul deosebită de cea pămîntească și, ca urmare, necunoscută nouă din observație și experiență, ci numai din Revelație. Viața aceea, cea de dincolo, deși tot viață și în continuarea celei de aici, este alta decît viața aceasta de aici; dar, totodată, deși atît de deosebită de cea pămîntească, viața de dincolo stă în legătură cauzală cu cea de aici. Aceasta, pentru că viața de aici este pregătitoare a celei de dincolo, iar aceea, cea de dincolo în raport cu cea pămîntească este, în privința conținutului ei fericit sau nefericit, ca o urmare, ca o concluzie sau ca un efect al vieții pămîntești, pentru fiecare viețuitor în parte, după cum a trăit aici în acord cu rînduiala binelui voit de Dum-

nezeu ori împotriva acelei rînduiei, într-o măsură mai mare sau mai mică. Iar Judecătorul și Răsplătitorul atotdrept al tuturor, atît al fiecăruia îndată după moarte cît și la judecata obștească, ultima, este însuși Iisus Hristos Mîntuitorul. Căci „El (Hristos) este Cel rînduit de Dumnezeu să fie judecătorul al celor vii și al celor morți” (F. Ap. 10, 42), pentru că „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului” (Ioan 5, 22), în judecata dumnezeiască intrînd și „toate faptele ascunse, fie bune, fie rele” (Ecl. 12, 14), toți înfățișîndu-se „înaintea judecării lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău” (II Cor. 5, 10).

1. **Moartea.** Ușa de intrare în viața cealaltă, veșnică, este moartea. Moartea este sfîrșitul vieții pămîntești sau, altfel spus, despărțirea sufletului de trup, ceea ce înseamnă o descompunere a alcătuirii ființei omenești de pe planul vieții de aici, trupul pierzîndu-și viața și risipindu-se în natură, iar sufletul continuîndu-și viața pe un nou plan de existență. Prin moarte „trupul se întoarce în pămînt de unde a fost luat, iar sufletul se întoarce la Dumnezeu care l-a dat” (Ecl. 12, 7), pentru că sufletul nu-și are viața din împreunarea lui cu trupul, ci de la Dumnezeu care l-a creat viu pentru totdeauna, fără

a putea fi descompus, și el își continuă viața pentru veșnicie, în stare corespunzătoare vredniciei lui.

Moartea este urmarea și plata păcatului protopărinților neamului omenesc, Adam și Eva. Căci „plata păcatului este moartea” (Rom. 6, 23), și „precum printr-un om a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea, prin acela în care toți au păcătuit” (Rom. 5, 12). De aceea, dată fiind prezența păcatului în toți oamenii, moartea este universală în lumea omenescă.

Moartea este sfîrșitul și al strădaniilor omenești și totodată începutul răsplății pentru cele săvîrșite în viața pămîntească, astfel că, după moarte, nu mai este cu puțință îmbunătățire prin efort personal. Mîntuitorul însuși comunică acest adevăr prin parabola bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, arătînd că, după moarte, nimeni nu-și mai poate schimba singur starea pe care și-a pregătit-o, tot el, din această viață (Luca 16, 25—26), ca și prin povăța de a se lucra „pînă este ziua... căci vine noaptea (moartea), cînd nimeni nu poate să lucreze” (Ioan 9, 4).

Insemnătatea morții este mare. Moartea este, mai întîi, „plata păcatului”, după atodreptatea lui Dumnezeu. Mai departe, moartea este și un bine, fiindcă pune capăt puținței de a mai face rău după ea. Moartea este rînduită astfel și „pentru că răutatea să nu fie fără de moarte” (Rug. I de dezlegare, la înmormîntare). Credinciosul adevărat, știind că moartea este de neînlăturat și că este poarta de intrare în viața veșnică pe al cărei conținut, bun sau rău, și-l pregătește din această viață, are gîndul serios al morții nu ca înspăimîntare paralizantă ci ca un luminos îndreptar al acestei vieți pe calea binelui, așa cum este învățat de Biserica dreptmăritoare; astfel încît cugătarea asupra morții și ajutorul harului îi întăresc mereu credinciosului viața virtuoasă și-i luminează înțelegerea adevăratei valori a bunurilor pămîntești, nu ca scopuri în sine sau ultime ale acestei vieți, ci ca mijloace de înălțare a vieții spre bunuri nepieritoare, veșnice, al căror cîștig se asigură înainte de moarte prin viață demnă bine plăcută și lui Dumnezeu și oamenilor de bine. Căci numai aici și „pînă este ziua”, printr-o astfel de viață lucrătoare în lumina binelui, lumina lui Hristos, se poate trece, prin moarte, în cealaltă viață, fericită pentru cei buni (Ioan 9, 4; Ecl. 7, 38; 11, 28).

Pr. prof. Isidor Todoran

PRODROMIȚA

Unică în iconografia românească prin „supranaturalul” ei, icoana „Prodromița” aparține jumătății a doua a veacului trecut.

Împrumutat de la mănăstirea românească Prodromul de la Sf. Munte Athos, numele ei inspiră insistent sentimentul evlaviei, atît de fertil în „cetățile” de rugăciune neîntreruptă.

Prodromița — candelă românească de la Athos — își are geneza pe pămîntul Moldovei.

În 1863, ieroschimonahii moldoveni Nifon și Nectarie, vizitîndu-și vatra părintească, doreau la întoarcere să ducă cu ei și o icoană zugrăvită în patria natală, reprezentînd pe Maica Domnului cu Pruncul. Pentru aceasta le era necesar un pictor „iscusit” și „cu viață plăcută lui Dumnezeu”, care să zugrăvească icoana în condiții de asceză („să lu-

creze pe nemîncate pînă la flămînzire, iar după masă să se ocupe de ale sale...” (Sinaxarul din 12 iulie). Aici vedem reeditată una din cerințele esențiale ale vechii picturi bizantine, cînd zugravii de icoane erau pilde vii de rugăciune și post.

Pictorul, în persoana bătrînului Iordache Nicolau din Iași, s-a angajat fără ezitări. Tocmit fiind, a primit modelul urmînd ca să înceapă cît mai curînd „jocul” în culori.

Cu multă evlavie își începuse lucrul bătrînul zugrav. Zugrăvise el multe icoane dar aceasta, prin destinația ei, era cu totul deosebită. Conștiința că un obiect, ca cel în speță, ajuns la Sf. Mormînt sau la Athos, era destinat nemuririi îl muncise mult, dîndu-i emoția intrării în eternitate. Lucrurile care biruiesc secolele presupun nesomn și transpirație

însușită. Pe lîngă funcțiunea religioasă, icoana aceasta avea și una națională: de a reprezenta la Athos, Moldova și geniul ei creator.

Distincția lucrării l-a determinat pe pictor pînă la a-și schimba și maniera de lucru, riscînd frîngerea canoanelor ermineutice care poruncesc iconografului inaugurarea zugrăvirii icoanei de la cap, pentru că el dă dimensiunile și poziția corpului și conducînd restul compoziției. De data aceasta, ca o excepție rară, vor fi zugrăvite mai întîi părțile neesențiale (cîmpul și veșmintele) rezervîndu-se pentru Preasfintele Fețe toată forța compozițională, întreg talentul în dezlănțuire maximă, împrăpat de acumulările ascetice.

Pînă la zugrăvirea Preasfintelor Fețe penelul pictorului a fost

Pr. Simion Cristea
Florești — Cluj

(Continuare în pag. a 2-a)

Măreția geniului

La centenarul lui George Enescu (1881—1981)

În rîndurile artiștilor, ca și în cele ale oamenilor de știință geniile se nasc rar. Tocmai de aceea, depășind calitățile celor numai talentați, dimensiunile personalităților geniale nu au limite. Nu numai în cîmpul specialității, ci în toate manifestările sale, *geniul covîrșește*. La el nu există distanțe între modul superior în care cugetă și simte în orele de creație și între cel din restul zilei. Omul genial se manifestă ca atare în toate împrejurările sociale. Risului îi preferă expresia seriozității; anecdotei, cuvîntul înțelept. Însăși prezența sa impune. O aură nevăzută dar presimțibilă îl însoțește pretutindeni.

Așa a fost și genialul muzician român George Enescu. „Te simțai pe o treaptă sufletească superioară în prezența maestrului”, spun cei ce au avut fericirea să se afle în preajma sa, sau să cînte dirijați de el. Căci George Enescu a fost și un excepțional dirijor. Puterea pe care o exercita asupra auditoriului și asupra instrumentiștilor era extraordinară. „Prin simpla sa apariție” (s-a scris) el impune o atenție neobișnuită.”

Conștient de valoarea sa, dar și de calitatea de exponent al poporului din care a răsărit, omul genial simte povara unei *înalte răspunderi* și, tocmai pentru aceasta, *modestia* i se asociază în mod firesc. Și în această privință Enescu nu face excepție. Pe drept cuvînt academicianul Mihail Jora îl numea „o gigantică plămădă a modestiei și geniului artistic, floare sănătoasă crescută în pașiștea umplută cu aromele cîmpiei românești”.

Fie creator, fie interpret, omul înzestrat genial cugetă și simte în *adîncime*. George Enescu s-a impus în ambele domenii, arta sa fiind „o esență în răzvoarele bogate ale culturii noastre”. Sau, după cum scria — de curînd — compozitorul Theodor Grigoriu: „Victoria lui Enescu este victoria substanțelor profunde și adevărate a muzicii sale.”

Geniul, mai cu seamă *artistul* genial cunoaște și *recunoaște* genialitatea confrăților săi antecesorii sau contemporani și le aduce o *cinstire* vecină venerației. În *Aminiriile* sale George Enescu numește pe J. S. Bach „maestrul maștrilor” și, aproape cu evlavie, se exprimă astfel: „Pentru a vorbi cum se cuvine (despre Bach) mi-ar trebui niște odăjdii, iar în mină o cădelniță”. Desigur o exprimare hiperbolică, dar care vădește capacitatea marelui nostru muzician de-a cinsti uriașa personalitate a maestrului tuturor muzicienilor din ultimul veac. Însă și despre George Enescu, după moartea acestuia, același ilustru muzician, Mihail Jora, putea să scrie că „gîndurile ce i le adresează împreună cu toți ce l-au cunoscut sînt adevărate *pelinaje* ale memoriei”.

Geniul nu este *invidios*. Enescu zicea: „ca omul să-și dea seama cît de frumoasă e viața, trebuie neapărat să aibă conștiința împăcată, renunțînd la lucruri care ar putea să-i pună conștiința în pericol.” Or, invidia ar pune conștiința într-un pericol grav.

De fapt, dimensiunea fundamentală a personalității geniale o constituie capacitatea de a *iubi* jertfelnic. G. Enescu considera iubirea mijloc de cunoaștere, mai ales de cunoaștere a oamenilor. De aceea, parcă rezumînd sublima laudă pe care Apostolul Neamurilor o aduce dragostei, sau cel puțin în spiritul acesteia, Enescu scria: „Știu că cel mai bun, singurul mijloc de a cunoaște pe cineva este să-l iubești” și conchide: „A iubi este ceva grav. Și mai ales defintiv.”

Avea tot dreptul să teoretizeze asupra dragostei, căci el și-a arătat dragostea față de oameni și prin fapte exprese. E destul să ne reamintim de nenumăratele concertate date în folosul răniților, invalizilor de război, orfanilor și societăților de binefacere. Dar numeroasele și substanțialele sale donații bănești! Enescu „îmbina într-o perfectă simbioză măreția spiritului cu bunătatea inimii”.

De aici și concepția sa despre *muncă*, despre munca în suflu de *dăruire*. Indemnul enescian: „Să te odihnești de muncă prin muncă” a devenit un splendid adagiu umanist contemporan.

Deși practicat mai puțin decît ar fi voit, munca sa preferată a fost cea a creației. Compozițiile sale, nu numai cele două rapsodii, ci și simfoniele și muzica sa de cameră și opera Oedip, devin tot mai cunoscute și apreciate. Muzica enesciană este și rodul unei alte dimensiuni comune majorității oamenilor geniali, aceea a simțirii permanentului imperativ lăuntric de a-și *îmbunătăți* operele ori de cite ori timpul și condițiile permit. Răzbate aci un răsădit al poruncii: „Fiți desăvîrșiți!”... (Matei 5, 48). Imperativul autodepășirii morale și artistice evoluează paralel cu vîrsta. Sau, cum scrie Enescu, „Îmbătrînînd, dobîndești o mare artă, un minunat și greu talent: folosirea radierei și a lamei de șters. Lucrez încet și în taină. Sînt urmîrit de îndoile, dar nu cunosc deznădejdea.”

Și mulțumim lui Dumnezeu că lui George Enescu, „întemeietorul școlii muzicale românești”, i-a dăruit *toate acele virtuți* care constituie măreția unui geniu, excelența personalității lui. De aceea, după cum afirmă același Mihail Jora, „avem credința că peste veacuri ne vom împărtăși pururea de dragostea și de binecuvîntarea pe care arta lui a revărsat-o asupra noastră”, a țării lui și asupra lumii”.

Gheorghe Șoima

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român

ANDREI BÎRSEANU (1858—1922)

Între reprezentanții de frunte ai școlii, literaturii și culturii naționale românești, de la sfârșitul veacului trecut și începutul veacului nostru, — s-a numărat și profesorul Andrei Bîrseanu, „unul dintre stegarii cei mai de seamă ai Societății ASTRA”, pe care a condus-o cu pricepere, dăruire și pasiune, timp de peste un deceniu și jumătate.

Născut în 1858, în comuna Dîrste, județul Brașov, într-o familie de preoți, cu dragoste de cultură și cauza națională, Andrei Bîrseanu a început să învețe carte la școala din locul natal. De aici, s-a îndreptat spre Brașov, unde a urmat studiile secundare la liceul ortodox român întemeiat de Ioan Popazu, iar pe cele superioare — la Facultatea de filozofie din Viena și München.

După încheierea studiilor universitare, tânărul profesor a revenit la Brașov, intrând în serviciul școlilor române din oras. Prin cunoștințele sale culturale și de specialitate deosebit de solide și vaste, însușite în anii de studii din cele două mari centre europene, și prin talentul de scriitor în proză și poezie, cărturarul Andrei Bîrseanu a militat cu abnegație și hotărâre pentru înfăptuirea idealului național. Iar prin măiestria și tactul pedagogic deosebit de fin, prin blindețea și bunătatea sa părintească, profesorul Bîrseanu a știut să se apropie de sufletul elevilor săi, ca puținii alții. Prin lecțiile sale de istorie, literatură română și geografie, a reușit, nu numai să trezească interesul, ci și entuziasmul generațiilor tinere pentru comorile istoriei și literaturii române, ca și pentru frumusețile vetrei dadice. Ca dascăl și pedagog, Andrei Bîrseanu a știut că adevărata chemare a unui profesor nu este aceea de a încărca memoria elevilor cu o cantitate prea mare de cunoștințe seci și obositoare, ci să selecționeze cu iscusință din volumul nesfârșit al științelor, numai ceea ce este necesar și folositor pentru buna pregătire a elevilor. Folosind asemenea metodă, Bîrseanu a reușit să fie un educator iscusit, apreciat și îndrăgit de școlari.

Concomitent cu munca de la catedră, Andrei Bîrseanu a desfășurat o bogată activitate publicistică și literară. El a îmbogățit literatura didactică, reeditând și completând „Geografia și istoria evului vechi, mediu și modern” de dr. Ioan G. Meșotă, apărută la București, în 1879—1880; a preluat, în colaborare cu Dionisie Făgărășanul, „Geografia pentru școlile medii”; a publicat „Citeva observări cu privire la propunerea studiului istoriei” în Anuarul XXII al Liceului din Brașov, pe anul 1886. Împreună cu profesorul Ioan Popea, a redactat revista „Școala și familia”, în anii 1887—1888, care se adresa părinților și cadrelor didactice. Andrei Bîrseanu a cules și publicat o serie de creații folclorice, dintre care amintim volumul „Cincizeci de colinde”, în 1890; lucrarea „Din traista lui Moș Stoica”, care cuprinde 101 anecdote populare, publicată la Brașov, în 1891; iar, în 1885, în colaborare cu învățatul ceh dr. I. Urban Jarnik, a tipărit „Doine și strigături din Ardeal”.

Cea mai importantă scriere a lui Andrei Bîrseanu o reprezintă voluminoasa monografie intitulată „Istoria școlilor centrale românești gr.-or. din Brașov”, publicată în 1902 și premiată de Academia Română. În această prestigioasă lucrare, eruditul cărturar a înfățișat dezvoltarea școlii românești brașovene din cele mai îndepărtate timpuri și pînă la 1900. În cadrul monografiei, un loc de seamă îl ocupă eforturile protopopului Ioan Popazu, îndrumările înțelepte ale mitropolitului Andrei Șaguna și contribuția tuturor celor ce și-au adus obolul la ridicarea și susținerea liceului românesc din Brașov.

Pe lângă scrierile în proză, Andrei Bîrseanu a realizat și versuri de factură lirică și națională,

dovedind talent și o mare sensibilitate artistică, pe care le-a publicat în „Convorbiri literare”, „Familia” și „Gazeta Transilvaniei”. Din acest gen de creație, un loc cu totul aparte îl ocupă poezia „Steagul nostru”, cunoscută publicului larg de toate vîrstele sub denumirea de „Pe-al nostru steag e scris unire”, scrisă în 1880, și care, prin conținutul patriotic și mobilizator, a devenit imn de luptă pentru eliberarea națională și înfăptuirea unității politico-statale a tuturor românilor, adînc intrat în conștiința poporului nostru.

Cărturarul Andrei Bîrseanu a desfășurat și o intensă și rodnică activitate în cadrul „ASTREI”. Remarcîndu-se ca unul din activiștii de seamă ai „Asociațiunii”, în 1898, a fost ales director al Despărțămîntului Brașov al „ASTREI”. Peste opt ani, adunarea generală, ținută la Sibiu, în august 1906, cu prilejul inaugurării Muzeului etnografic al „ASTREI”, l-a ales vicepreședinte al „Asociațiunii”, iar adunarea generală, care și-a desfășurat lucrările la Blaj, în august 1911, cu prilejul sărbătoririi semicentenarului „ASTREI”, i-a încredințat lui Andrei Bîrseanu funcția de președinte, demnitate pe care a deținut-o „pînă în ceasul din urmă”.

Dar Andrei Bîrseanu a fost și unul dintre militanții de seamă pe tărîmul luptei politice, apărînd cu stăruință și dirigența cauza națională. În acest context se înscrie și adunarea generală a „ASTREI”, ținută la Blaj, în 1911, întrunire cu un pronunțat caracter politic, la pregătirea căreia Bîrseanu și-a adus prețioasa-i contribuție. În concepția fruntașilor „ASTREI”, adunarea trebuia s-o reediteze pe aceea din mai 1848. Ca urmare, ea s-a ținut pe Cîmpia Libertății și a cuprins peste 30.000 români, sosiți din toate unghiurile țării, ardeleni, munteni și moldoveni. În fruntea mulțimilor se aflau cărturarii Nicolae Iorga, George Coșbuc, I. L. Caragiale, Șt. O. Iosif. Era de față și inginerul Aurel Vlaicu, care a făcut o serie de demonstrații aviatice, uimindu-i pe cei prezenți. Printre cei care au luat cuvîntul cu acel prilej s-au numărat Andrei Bîrseanu și Vasile Goldiș.

În semn de prețuire a bogatei sale activități științifice și culturale, Academia Română l-a ales membru, în 1908, pe Andrei Bîrseanu.

Dînd dovadă de tact și măiestrie politică, Andrei Bîrseanu a știut să apere și să conducă cu pricepere activitatea „ASTREI”, ca organ reprezentativ al românilor ardeleni aflați sub stăpînire austro-ungară, prin sinuoasele căi, generate de primul război mondial, dovedindu-se un demn urmaș al lui Șaguna, Timotei Cipariu și George Barițiu, în postul de președinte al „Asociațiunii”.

În condițiile izbucnirii revoluției burghezo-democratice în Imperiul austro-ungar, la chemarea lui Andrei Bîrseanu, românii sibiieni s-au întrunit la 31 octombrie 1918, în sala de conferințe a „ASTREI”, pentru a stabili viitoarea lor conduită. Adunarea a ales un Comitet Executiv, alcătuit din Andrei Bîrseanu, ca președinte, dr. Nicolae Bălan, Nicolae Ivan, dr. Ioan Stroia, dr. Silviu Dragomir, dr. Ioan Broșu, dr. Lucian Borcia, dr. Octavian Russu, dr. Ilie Beu și Ioan Lăpedatu, ca membrii; comitet care să țină legătura cu Consiliul Național Român Central, să urmărească evoluția evenimentelor politice, să organizeze și să conducă lupta maselor populare românești de pe teritoriul județului pentru realizarea aspirațiilor multiseculare ale întregii națiuni — Unirea.

A doua zi, cu ocazia unei noi adunări, Comitetul Executiv s-a transformat în Consiliu național român din județul și orașul Sibiu, organ subordonat C.N.R.C. de la Arad, în fruntea căruia a fost ales Andrei Bîrseanu. În zilele următoare, sub îndrumarea lui Andrei Bîrseanu au luat ființă Legiunea română din Sibiu, con-

siliile naționale și gărzile naționale românești din așezările județului Sibiu, care au alungat vechile autorități, preluînd puterea pe plan local. În ultima decadă a lunii noiembrie 1918, Andrei Bîrseanu, în calitate de președinte al Consiliului național român al județului Sibiu, s-a preocupat de organizarea alegerii celor 76 delegați și 41 supleanți, care urmau să facă parte din Adunarea Națională de la Alba Iulia, precum și de desfășurarea adunărilor în toate localitățile românești, de azeziune la unirea cu patria-mamă.

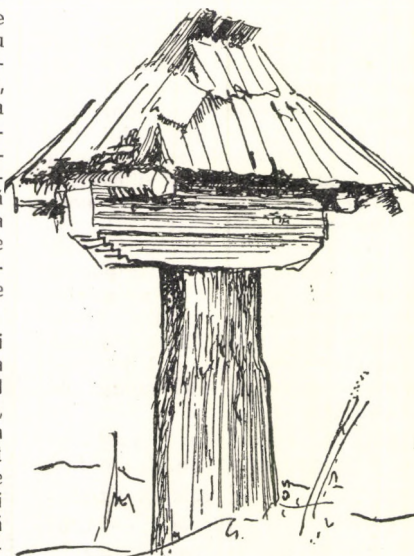
Andrei Bîrseanu, împreună cu ceilalți delegați oficiali și peste 8.000 sibiieni, ca delegați neoficiali, a luat parte la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, organ care a hotărît unirea Transilvaniei cu România. După împlinirea idealului național, Andrei Bîrseanu este ales deputat, încredințîndu-i-se postul de vicepreședinte al Marelui Sfat Național, și sarcina de Director regional al Învățămîntului din Transilvania.

În această ultimă calitate, Andrei Bîrseanu a participat la primul Congres al tuturor dascălilor din România, ținut la 12 iulie 1919, în sala Teatrului Național din Iași. Ales vicepreședinte, și de această dată Andrei Bîrseanu s-a ridicat la înălțimea acestei demnități. Cu acel prilej, distinsul cărturar, făcîndu-se ecoul sentimentelor românilor ardeleni, spunea: „Am venit să vă aducem tributul recunoștinței noastre pentru tot ce ați făcut pentru liberarea noastră și pentru triumful ideii de unitate națională; pentru jertfele de muncă și devotament ce le-ați adus, ca visul hrănit de veacuri, de neamul nostru mult încercat, să se poată înfăptui; pentru semințele sănătoase ce le-ați aruncat cu dărnicie, în cursul vremurilor în sufletul generațiilor tinere, ca să aducă acum roade așa de îmbelsugate. Am venit de astădată între dv. nu pe furis și răzleți, ca în alte vremuri, ci mindriți și cu fruntea ridicată; am venit frați la frați, ca oameni liberi în țară liberă și întregită.”

Activitatea prodigioasă a lui Andrei Bîrseanu, președintele „ASTREI”, s-a întrerupt brusc, la 19 august 1922, la București, cînd inima-i generoasă a încetat să mai bată. De acolo, el a fost transportat la Sibiu, și înmormîntat cu deosebită solemnitate, fiind condus la cimitir de Comitetul Central al „ASTREI” și o mulțime de prieteni, cunoscuți și elevi. Peste șapte ani, la 27 octombrie 1929, osemintele i-au fost exhumate și transportate la Brașov, fiind așezate în cimitirul Groveri. La căpătîiul marelui dispărut, prin contribuția „ASTREI”, Academiei Române și a instituțiilor de învățămînt, i s-a ridicat un binemeritat monument.

Prin munca-i neobosită pusă în slujba emancipării poporului român, a luptei, cu vorba și cu condeiul, pentru libertatea și unitatea sa națională, cărturarul Andrei Bîrseanu a intrat în conștiința și istoria neamului nostru.

Prof. Petru I. Dan

Pagini din istoria românilor americani

[7]

Posibilitățile oferite de noua lor patrie, și îndeosebi a libertății de manifestare, îi îndeamnă pe românii din Statele Unite și Canada a cultiva în sinul societăților de ajutor și cultură înalte simțăminte patriotice și de a veghea cu mare atenție și discernămint asupra evenimentelor petrecute acasă în Transilvania. Atît în corespondența purtată cu familiile, cit mai ales în presa românească de peste ocean, ei au luat atitudine hotărîtă, combătînd politica guvernului dualist ce avea drept scop ștergerea entității naționale a popoarelor din imperiu. O atitudine similară a fost adoptată și în problematica îngrădirii drepturilor cetățenești, militîndu-se pentru cîștigarea votului universal, în vederea unei mai juste și echitabile reprezentări a românilor în guvern, proporțional cu numărul contribuabililor.

Publicarea în presa româno-americană a unei mari diversități de știri ce ar fi putut influența opinia publică a lua atitudine fermă în problema Transilvaniei, are drept urmare o fructificare a prestigiului și a considerației față de românii de pe ambele versante ale Carpaților. Românii din Statele Unite au urmărit și dezavuat practica cenzurii maghiare ce-i deferise justiției pe o serie de gazetari români, considerați „agitatori”, neintegrați „canoanelor” impuse de guvern. Acestor procese de presă le căzuseră victime I. Slavici, A. Andreica, Th. V. Păcățeanu, A. C. Domsa, G. Stoica, I. Ioanovici sau O. Goga — fapt ce nu a rămas lipsit de ecou în inimile celor de peste ocean. Felicitînd redacțiile pentru politica românească pe care o îmbrățișaseră, imigranții noștri au colectat și au trimis pentru fondul de ajutorare al ziaristilor împrocuați și condamnați politic, importante sume de bani.

Interesul crescînd pentru evenimentele din țară i-a îndemnat pe românii din America a iniția pe lângă societățile de ajutor și cultură, după posibilitățile grupului respectiv, cite o bibliotecă, în care se puteau găsi cărți, ziare și reviste din Transilvania și România. Prin presa lor, ca urmare a prigoanei inutile a tricolorului românesc în imperiul austro-ungar, românii americani și-au arătat adesea azeziunea la cauza celor umiliți, organizînd ostentativ numeroase și ample manifestații cu caracter național, prilej cu care intonau cîntecul revoluționar „Deșteaptă-te Române”, mărșăluind cu tricolorul în frunte.

Proiectul de reformă școlară al contelui Apponyi, ce viza dezna-

ționalizarea prin școală a popoarelor din imperiu, provoacă un uriaș val de indignare și peste ocean. Întruniți într-o mare adunare populară la Cleveland, O. în 7 aprilie 1907, reprezentanții societăților române redactează, în numele a peste 40.000 de imigranți români, o telegramă guvernului de la Budapesta. În „Protestul” care o însoțea se arată: „Noi, cei emigrați pentru un timp, declaram sărbătorește că nu suferim ca acele proiecte să devină lege. Așa o lege înseamnă toată noastră deznaționalizare și, deci, ne simțim obligați să protestăm cu toată hotărîrea împotriva tuturor măsurilor, cari intenționează răpirea școlilor noastre, susținute prin sudoarea noastră...”

Comentînd în mod favorabil refuzul împăratului de la Viena de a vota noul proiect de lege școlară, Uniunea Societăților de Ajutor și Cultură din America (U.S.A.C.A.) face un apel călduros la adresa românilor din Transilvania și Statele Unite de a-și apăra cu orice preț cultura națională, de a promova iubirea de neam prin intermediul întrunirilor, prelegerilor, publicațiilor bine scrise, ca și prin continuarea activității de constituire a bibliotecilor populare de pe lângă societățile de ajutor și cultură.

Omniprezenți la toate manifestările legate de istoria și prestigiul României, românii americani trimit în anul 1904 o emoționantă cablogramă comitetului organizatoric al serbărilor la Putna, în care „salută cu dragoste pe frații lor din patrie și se asociază cu ei în timpul serbărilor organizate spre a celebra memoria marelui Erou”. La fel, în anul 1912, românii din America consemnau comemorarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, afirmînd că „românii din Arizona, din sud și din vest” erau „uniți” într-un suflet „spre a celebra memoria Prințului Unirii”. Atașamentul față de România îi determină a-și denumi societățile de ajutor și cultură cu numele aparținînd unor personalități istorice însemnate („Ștefan cel Mare”, „Mihai Viteazul”, „Cuza Vodă”), personalități contemporane („Nicolae Filipeșcu”, „Nicolae Iorga”) sau aspirații ce țineau de dezeratului Unirii („România Mare”, „Eliberarea Neamului Românesc”, „Dacia Traiană”, „Dacia Română” sau „Ulpiu Traiană”).

Conștiința de faptul că și celelalte naționalități supuse din imperiu erau predispușe aceluiași pericol de pierdere a națio-

Prof. Eugen Lazăr

(Continuare în pag. a 4-a)

PRODROMIȚA

(Continuare din pag. 1)

docil, lucrul său satisfăcînd exigențelor genului; dar, deodată, forțele lui createore se estompează deconcertant, rămînd multă vreme captivul unei neputințe care avea să ascundă o mare și tulburătoare enigmă. Rugăciunea și postul nu vor înceta de a-i menține verticalitatea. În culanța lor călugăriei îl incurajează asigurîndu-l că, indiferent de reușita icoanei, nu se va păgubi cu nimic din cele ce i se cuvin.

Ziua de 27 iunie a petrecut-o în post și rugăciune, fără să lucreze nimic, implorînd har Maicii Domnului pentru icoana cu examenul cel mai transpirat din viața lui. În dimineața următoare atelierul lui Iordache Nicolau găzduia o minune: Preasfintele Fețe fiind zugrăvite pe icoană în mod minunat. „Cînd Dumnezeu vrea ca o lucrare să iasă în înțelegere din mîna Sa, reduce totul la neputință și la nimic, apoi lucrează El însuși” (Bossuet). Asceza și nu talentul a deschis pictorului calea spre subsuoara în care zăcea „perla”.

Ca un fulger, vestea minunii a cuprins întreg orașul; atelierul s-a umplut îndată de luminări

aprinse și genunchi plecați. Pictorul Nicolau a depus la Mitropolie măturie vrednică de crezare iar mitropolitul Calinic Miclescu, cuprins de adîncă evlavie, a exclamat: „Cu adevărat mare dar a făcut Maica lui Dumnezeu prin această minunată și preaslăvită icoană a sa! Un mare sobor de preoți în frunte cu mitropolitul au ridicat Sf. Icoană și au așezat-o în biserică. Avea darul minunilor. Ajungînd vestea la Cuza Vodă, acesta hotărî de îndată ca Sf. Icoană să rămînă în țară ca un tezaur al creștinătății românești. Înțelegînd elanul călugărilor atoniți, în cele din urmă au lăsat-o să plece. Popasuri cu fapte minunate a făcut la Huși, Birlad și Galați. De aici, în cinstirea unanimă a călătorilor de pe vasul austriac Loid, Sf. Icoană a lua calea undelor albastre spre Sf. Munte, devenind podoaba cea mai de preț a mănăstirii românești Prodromul (de aici „Prodromița”, adică înainte Mergătoare).

Biserica noastră o sărbătorește la 12 iulie.

Așa s-a născut acest crin de lumină.

Mihai Viteazul protegitor de neam și Lege

Credința ortodoxă a fost unul dintre elementele principale ale conservării naționale a poporului român, ceea ce rezultă și din faptul că în momentele importante ale istoriei care a dus la înfăptuirea deplină a acestei unități naționale, Biserica Ortodoxă Română, prin slujitorii ei, clerici și mireni, și-a adus aportul său incontestabil la înfăptuirea acestui mare ideal.

Voievodul primei uniri a acestor trei țări românești, Mihai Viteazul (1593—1601), a sprijinit sub diferite feluri Biserica strămoșilor, iar pe de altă parte, și-a făcut din aceasta un sprijin de seamă pentru ducerea la îndeplinire a mărețelor sale idealuri de unitate a neamului care trăia în provinciile de pe teritoriul glorioasei Dacii.

Marele ban al Craiovei ajunge domn al Țării Românești într-o vreme când întreaga Europă stătea sub teama pericolului turcesc. Creștinătatea apuseană, slăbită de tulburări interne prin apariția reformei, organizase totuși „Liga Sfântă” care să lupte împotriva turcilor. Când în 1594 curajosul domn al Țării Românești se hotărăște să pună stavilă asupra turcești, n-a primit ajutoarele promise și a trebuit să facă singur față pericolului cărui se expunea.

Legendară victorie de la Călugăreni (1595), împotriva otomanilor conduși de semețul Sinan Pașa, a fost o izbândă numai a românilor dar cu rezultate covârșitoare pentru întreaga Europă, față de expansiunea crescândă a puterii turcești. Și astfel, voievodul Mihai, care a câștigat admirația întregii Europe, a înțeles de la început că singurul partener de nădejde nu poate fi decât poporul pe care se hotărăse să-l ducă chiar pentru scurt timp la îndeplinirea visurilor sale de adunarea sa în hotarele aceluiași stat.

Mihai Viteazul, om credincios el însuși, a colaborat îndeaproape cu Biserica neamului românesc pe care a sprijinit-o în mod efectiv în organizarea și dezvoltarea ei.

Mitropolitul Eftimie al Ungrovlahiei (1594—1602) a fost unul dintre sfinții apropiați ai marelui voievod, fiind trimis chiar în multe solii. La 20 mai 1595, Mitropolitul Eftimie, aflat împreună cu episcopii Teofil al Rîmniceului și Luca al Buzăului în Transilvania, încheie la Alba Iulia cu administrația locală un tratat împotriva turcilor, în care se prevedea, printre altele, ca Biserica Ortodoxă Română din Transilvania să rămână neștirbită în drepturile sale, sub oblăduirea Mitropoliei de Tîrgoviște. Unitatea bisericească între Transilvania și Țara Românească se înfăptuia astfel, din dorința lui Mihai Viteazul, cu câțiva ani înaintea celei naționale.

Episcopul Luca Cipriotul care pe tot timpul domniei lui Mihai Vi-

teazul a păstorit episcopia Buzăului, ca mai apoi să fie ales mitropolit (1604—1629), a fost de asemenea unul dintre sfinții apropiați ai eroului de la Călugăreni. Om foarte învățat, episcopul Luca nu numai că a slujit interesele domnitorului muntean peste hotare în diferite solii, ci a contribuit intens la promovarea vieții culturale și îmbunătățirea vieții materiale din Țara Românească. El s-a numărat în mod sigur printre aceia care l-au îndemnat pe domnitor să convoace acel sobor ținut la Tîrgoviște, în 13 aprilie 1596, când se întocmește o rânduială după care să se conducă mănăstirile țării. Aceasta și-a dobândit valabilitatea ei mai bine de o sută de ani.

Mihai Viteazul s-a îngrijit în continuare de starea bisericească a românilor din Ardeal. După intrarea sa triumfală în Alba Iulia, la 1 noiembrie 1599, Mihai Viteazul a construit reședința mitropoliei de la Alba Iulia, întărind astfel poziția mitropolitului Ioan de la Prislop, care fusese hirotonit în Țara Românească. Pentru românii din Maramureș, Mihai Vodă a trimis ca episcop pe eugenul Serghie de la Mănăstirea Tismana. La Ocna Sibiului, Făgăraș și Lușardea pe Someș, viteazul domn a ctitorit biserici și a impus nobililor din Transilvania să scutească pe preoții ortodocși români de serviciile iobăgești. În felul acesta binecredinciosul voievod a înălțat, pentru cîteva luni cel puțin, revoltătoarea nedreptate făcută de veacuri credincioșilor ortodocși din Ardeal, care nu erau considerați ca aparțin unei religii recunoscute de stat „recepte”, ci de una „tolerată”.

În primăvara anului 1600, Mihai Viteazul intră în Moldova, astfel cele trei provincii românești au fost unite sub același sceptru.

În urma acestui eveniment Biserica Ortodoxă din Moldova rămăsese fără păstori, plecați din țară. Evlaviosul voievod, care purta atîta grijă Bisericii, nu putea îngădui multă vreme această stare. Neavînd nici o avensune față de ierarhii moldoveni care și-au părăsit eparhiile, trimite la ei solie să se întorcă în țară. În fața refuzului Mihai Viteazul, socotindu-le scaunele libere, hotărăște să fie aleși alți ierarhi în locul lor. În urma Sinodului din 2 iunie 1600 au fost aleși Dionisie Rally, omul de încredere al lui Mihai Viteazul, pentru scaunul de Mitropolit al Moldovei și Sucevei, episcopul Filotei pentru eparhia Romanului, iar vestitul caligraf și ctitor al mănăstirii Dragomirna, Anastasie Crimca, a fost ales episcop de Rădăuți. Respectînd toată rînduiala Bisericii Ortodoxe, primul voievod al celor trei principate române unite, a asigurat și în Moldova buna desfășurare a vieții țării. După

sfrîșitul său tragic cei trei ierarhi se vor retrage pentru a face loc celor care se întorceau din Polonia. Anastasie Crimca va ajunge însă mai tirziu mitropolit al Moldovei, păstoriind cu bune roade pînă la moartea sa (29 ianuarie 1629).

Din vremea scurtei domnii a lui Mihai Viteazul în Moldova nu s-au păstrat mai multe acte de danii și de întărire stăpînirii unor proprietăți ale mănăstirilor Neamț, Agapia, Pingărești și Bistrița.

Între ctitoriile marelui domnitor trebuie să mai amintim mănăstirea Mihai Vodă din București, astăzi biserica de enorie, mănăstirea Clocociov din județul Olt și mănăstirea Strehăia din jud. Mehedinți.

Ctitor și binefăcător al multor biserici din țară și de peste hotare, Mihai Viteazul trebuie trecut în rîndul celor mai însemnați sprijinitori ai Ortodoxiei după căderea Constantinopolului. În scurta sa domnie el a avut grijă și de diferite locașuri de cult de la Locurile Sfinte, din Sf. Munte Athos și din mănăstirea de pe muntele Sinai.

Drept recunoștință pentru toate acestea, voievodul se află trecut în multe din pomelnicele mănăstirilor, ajunge pînă la noi, iar chipul lui se găsește zugrăvit pe pereții citorva mănăstiri și biserici.

La 19 august 1601 a fost curmată mișelește viața sa, dar opera lui avea să dăinuie neștirbită în conștiința tuturor românilor, care nu vor înceta să lupte pînă ce vor înfăptui deplina lor unitate de credință și neam.

Personalitate dominantă a istoriei Sud-Estului european din vremea sa, erou național și personalitate legendară, apărător de seamă al creștinilor, militar și diplomat iscusit, Mihai Viteazul a fost una din personalitățile care covârșesc prin genialitatea și vigoarea sa admirația de largă imensitate în conștiința posterității.

Acest admirabil și grăitor personaj al Evului Mediu românesc s-a impus atît atenției lumii europene de la sfrîșitul secolului al XVI-lea, cit și poporului său prin dăruirea, înțelepciunea și energia politicii interne.

Voievodul dunărean, care în urma unor lupte și campanii militare rămase celebre prin rapiditatea și acțiunea lor, a reușit să înălțare, pentru mult timp, primăjdia otomană pentru țara sa și a celor limitrofe.

Cunoscînd strînsa legătură a Bisericii cu viața și aspirațiile poporului român, Mihai Viteazul, asemenea voievozilor și a marilor personalități care au stat de veghe la cîrma Țărilor Române, a socotit Biserica ca sprijin de nădejde a domniei Sale și de luptătoare consecventă pentru unificarea poporului nostru.

† LUCIAN FĂGĂRĂȘANUL
Episcop-vicar

„Creștinul Mihail Marele Voievod...”

Așa l-a definit Preda Buzescu pe marele său comandant de oști, cînd, așezînd în mănăstirea Dealu, o lespede peste cinstitul său cap, scria: „Aici zace cinstitul și răposatul capul creștinului Mihail Marele Voievod, ce au fost domn Țărei Rumânești și Ardealului și Moldovei; cinstitul trup zace în Cîmpia Tordei...”

Textul acestei inscripții șochează cititorul prin insolita calitate — creștin — care se atribuie marelui unificator al Țărilor române și trezește nedumerire, mai ales prin faptul că acest apelativ nu s-a atribuit nici celui mai mare ctitor de biserici al neamului nostru, Matei Basarab. Dar nedumerirea crește cînd aflăm că episcopul Luca al Buzăului, care l-a slujit cu credință în diplomație, își datează isprăvirea scrierii unei evanghelii, „în zilele cucernicului — subliniază el — Domn al nostru Io Mihail Voievod...”

Fără să vrei, la citirea acestui epitet, care se mai traduce cu evlavios, cuvios, religios și care de obicei se atribuie clericilor, te întrebă: cucernic, un domn care și-a început domnia cu un măcel asupra turcilor din țară? Cucernic, un domn care n-a zidit 38 de biserici ca Matei Basarab sau 35 ca Ștefan cel Mare? Cucernic, evlavios, un domn care a stat mai mult în tabere militare cu mîna pe spadă? Cucernic, acest „om iute la fire și slobod la vorbă”, cum îl caracteriza un contemporan? Da. Afirmăția prelatului care l-a cunoscut bine nu este o adulare ci o realitate, recunoscută și de alți contemporani.

Unul din aceștia este și grecul Stavrinou, care a stat în preajma voievodului și care își intitulează poemul său *Vitejiile prea evlaviosului și prea viteazului Mihai Vodă*. Un grec, Palamide, fost căpitan al său, îl definește și el într-un poem *Mihai cel binecredincios (...)* *fiu ortodox al Bisericii de răsărit, stîlp de credință*

Un alt străin, care l-a cunoscut tot așa de bine, referindu-se la viața sa religioasă, sublinia că e „plin de evlavie către Dumnezeu”, iar „credința și evlavia lui, cinstită în toată lumea”.

Într-adevăr, voievodul Mihai a fost un bine credincios, exteriorizîndu-și, întotdeauna, convingerile sale religioase. În Săptămîna mare, relatează rapoarte diplomatice, sta aproape toată săptămîna în biserică; înainte de a începe tratative diplomatice făcea sfințirea apei; în fruntea oștilor avea trei cruci mari de aur și înaintea unei bătălii înălța, împreună cu ostașii săi, rugăciuni către Dumnezeu, iar la atac în treaga armată invoca de trei ori numele lui Iisus.

Mai mult, om credincios, fiind, Mihai Viteazul atribuia, totdeauna, biruințele sale ajutorului di-

vin. O spune el, fără încomjur, în memoriul adresat împăratului Rudolf al II-lea.

Tot pe seama acestei sensibilități religioase, el justifică și eșecul luptei de la Mirăslău. „Dar eu creștin fiind — zice el în memoriul amintit — și neînvățat a mă bate împotriva creștinilor, deși eram împins de nevoie nu mă luptai cum eram deprins (...) ci, văzînd înainte-mi oaste creștină și durîndu-mă de vărsarea sîngelui nevinovat pentru nestatornicia unor necredincioși mi se muie inima și nu sprijini după datina mea cea dintîi năvală...” Iată o spovedanie sinceră a unui mare creștin!

Creștinul convins care a fost Mihai Vodă se relevă și din atitudinea și concepția sa ortodoxă pe care o avea față de jurămînt. El era atît de convins de eficacitatea acestui act, încît cerea împăratului Rudolf al II-lea, căruia îi depusese jurămînt, în schimbul ajutorului în bani pentru plata mercenarilor, că dacă nu este mulțumit de el să binevoiască să-l dezlege de jurămînt. Cînd cardinalul Andrei Balthory — deci un înalt prelat — calcă jurămîntul, el nu numai că îl disprețuiește dar vrea să pedesească un asemenea om. Referindu-se la acest episod, el mărturisea: „Dar am luat în ajutor pe Dumnezeu și am pus și jurămînt pe dreptatea mea, am mers asupra lui și Dumnezeu pentru jurămîntele lor pe care le-au călcat și pentru nedreptatea lor i-a bătut, căci nu noi, ci Dumnezeu i-a bătut, căci noi credința și jurămîntele pe care le-am dat și ținem tare și dreptatea și credința vrem să le păstrăm pînă la moarte”.

Sub temperamentul său năvalnic se ascundea o deosebită sensibilitate cultivată de tradiția ortodoxă, dezvoltată în diferite ocazii. Convingerile sale religioase el și le-a manifestat și față de creștinii ortodocși din afara țării sale „urmărind cu dirzenie — după mărturia unui lezuit polon — să obțină unirea creștinilor într-o singură mare forță”. Mari spe-

Pr. Gabriel Cocora
(Continuare în pag. a 4-a)

GURUSLĂU „380”

S-au împlinit zilele acestea 380 de ani de cînd Mihai Viteazul a repurtat o mare victorie militară — din nefericire ultima —, la satul Guruslău, de pe valea Zalăului, la 10 km nord de municipiul Zalău, la 3 august 1601, într-o zi de vineri, eveniment de mare importanță în istoria Patriei și cu un ecou neașteptat în toată Europa acelei vremi.

Epopeea Unirii celor trei țări românești înconjoară cu aureolă legendară reușita măreață a fărîrii — în anul 1600 — a adunării laolaltă într-un singur stat național al tuturor românilor. Scopul sublim al Unirii era cucerirea libertății și neatinării față de puterea cotorpitoare a Imperiului otoman, cu ostașii săi păgîni, — de veacuri mereu năvălitori peste Dunăre pentru a-i supune și a-i înrobi pe românii cu dreaptă credință creștină. Unirea înfăptuită de Mihai Viteazul are proporții legendare în inimile și conștiința întregului popor român, așezat — de cînd e lumea prin strămoșii săi traici, geți și dacii — pe ambele versante ale Carpaților și pe șesurile marilor riuri

de la răsărit și apus. Cuvine-se deci ca pentru întărirea și explicarea acestui sentiment atît de puternic de unire, pătruns în sufletele tuturor, — ce face cînte deosebită românilor ca popor —, să vedem, la zile mari, care sînt faptele istorice pe care se întemeiază, căci legenda Unirii lui Mihai Viteazul din 1600 nu e basm, cum pare privită peste veacuri, ci adevăr istoric, ce trebuie și merită a fi cunoscut de aproape.

Unirea țărilor române s-a înfăptuit treptat. Cînd la 18 octombrie 1599 — așa scrie N. Bălcescu — Mihai a trecut cu oastea sa Carpații, toți românii ardeleni s-au răscolit de bucurie, iar secuii — care atunci erau nație separată — au văzut că voievodul român Mihai — din prima zi — le face dreptate, poruncindu-le, cu glas de tunet, să „ardă” cele două cetăți de asuprire și de rusinare ridicare de prinții Bathorești împotriva lor (Odorhei, jud. Harghita și Dealul Cetății, jud. Covasna), secuii le-au

Grațian C. Mărcuș
(Continuare în pag. a 4-a)

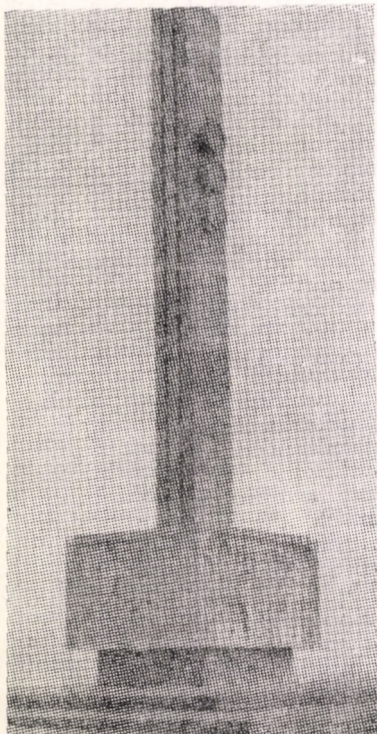
Pomenire

Pe cei adormiți din acest neam
strămoși, moși, părinți și frați
picurați ca o rouă
pe-al lutului ram,

pe Mihai străpuns cu sulița
în cel piept de Viteaz
și pe alți voievozi, ctitori, monahi
ce-i avem sub inimă
ca sfinți pentru hram,

și pe toți ce în somn
trup și-au urnit,
sămînță creștină
culcată sub cergă de lut
cald așternut
peste omul ce doarme —
Pomenește-i Țară și Doamne
întru Împărăția Ta!

Pr. Dumitru Mihaili
Mănăstireni — Cluj

Din agenda Prea Fericitului Părinte IUSTIN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— **Miercuri, 3 iunie 1981**, Prea Fericitul Părinte Patriarh Iustin a primit vizita Excelenței Sale Domnului Olly Bergman, ambasadorul Finlandei la București, care a fost însoțit de dirijorul și câțiva membri ai corului bisericesc „à capela” din Joensuu—Finlanda. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Joi, 4 iunie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei și P. S. Episcop-vicar Roman Ialomîțeanul, în fruntea unui sobor de preoți și diaconi, a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala Sf. Spiridon-Nou din București, paraclis patriarhal. La Sf. Liturghie a asistat Excelența Sa D-l Olly Bergman, ambasadorul Finlandei la București. Alături de corul bisericii Sf. Spiridon-Nou, răspunsurile liturgice au fost date de corul „à capela” al bisericii ortodoxe din Joensuu—Finlanda, aflat într-o vizită turistică în țara noastră.

— **Sîmbătă, 6 iunie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe Dimitrie Papaderos, directorul Academiei Teologice Ortodoxe din Creta—Grecia, care a făcut o vizită în țara noastră. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Miercuri, 17 iunie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit vizita Excelenței Sale D-lui Michel Cotakis, ambasadorul Greciei la București, împreună cu soția. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Joi, 25 iunie și vineri, 26 iunie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin a prezidat lucrările ședinței Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

— **Luni, 29 iunie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin, împreună cu alți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, a participat la lucrările plenarei Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste.

— **Marți, 30 iunie și miercuri, 1 iulie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin, împreună cu I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, au luat parte, în calitate de deputați, la lucrările ședinței plenare ale sesiunii Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România. În calitate de invitați au mai participat: P. S. Episcop Antonie al Buzăului, P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul și P. S. Episcop-vicar Roman Ialomîțeanul.

— **Vineri, 3 iulie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de PP. SS. Episcopi-vicari Vasile Tîrgovișteanul și Roman Ialomîțeanul, a luat parte la recepția oferită de Ambasada S. U. A. la București, cu ocazia celei de-a 205-a aniversări a independenței S. U. A.

— Prea Fericitul Patriarh Iustin, însoțit de P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul, a luat parte la dineul oferit de Ambasada R. F. Germania la București, cu prilejul vizitei vicepreședintelui fracțiunii Uniunii Creștin-Democratice, respectiv al Uniunii Social-Creștine din R. F. Germania, Dr. Alfred Dregger.

— **Vineri, 10 iulie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit vizita de rămas bun al D-lui Rudolph Aggrey, ambasadorul S. U. A. la București, înaintea plecării sale definitive din țara noastră. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Sîmbătă, 11 iulie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe preotul romano-catolic François Frunincs din Bruxelles—Belgia, care a făcut o vizită în țara noastră. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe pastorul reformat Jacques Galtier din Paris—Franța, care a făcut o vizită în țara noastră. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— Prea Fericitul Patriarh Iustin a luat parte la recepția oferită de Ambasada Franței la București, cu prilejul zilei naționale, fiind însoțit de P. S. Episcop Antonie al Buzăului și P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Joi, 16 iulie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit pe I. P. S. Arhiepiscop Damianos de la Muntele Sinai, împreună cu P. Cuv. Arhim. Sofronie, exarhul Mănăstirii Sf. Ecaterina de la Sinai, care au făcut o vizită în țara noastră, ca oaspeți ai Patriarhiei Române. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Vineri, 24 iulie 1981**, Prea Fericitul Patriarh Iustin a primit vizita Excelenței Sale Constantin Mitsotakis, ministrul de externe al Republicii Elene, cu soția, care a făcut o vizită în țara noastră în fruntea unei delegații. A fost însoțit de D-l Michel Kotakis, ambasadorul Greciei la București și de D-l Ion Brad, ambasadorul Republicii Socialiste România la Atena. A fost de față P. S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

Pagini din istoria românilor americani

(Continuare din pag. a 2-a)

nalității, românii din America fac front comun și participă tot mai des, începînd cu anul 1907, la acțiunile de protest inițiate de emigrația cehă, slovacă sau polonă, ce ajunseseră la un grad înalt de organizare. Astfel, la venirea contelui Apponyi în Statele Unite (februarie 1911), emigrația românească era bine pregătită a iniția acțiuni eficiente de protest. În prealabil, ziarul *American*, organul de presă al U.S.R.A., organizase o campanie publicitară de informare sistematică a opiniei publice asupra adevăratului scop al vizitei lui Apponyi. La marea adunare populară de la Cleveland, O. din 16 februarie 1911 cei prezenți, în număr de peste 10.000, și-au exprimat protestul împotriva politicii discriminatorii dusă de guvernul dualist. La Chicago, Ill., membrii societății „Speranța” au înaintat un

„Protest” Clubului „XX Century”, unde-și ținea Albert Apponyi cuvîntarea, arătînd că acesta nu era exponentul guvernului și nici un „Apostol al păcii” cum se credea, „ci unul dintre cei mai mari tirani ce suprimase libertățile din Ungaria”.

La cererea lor, o delegație, avînd în componență redactorii ai ziarului *Românul* din Cleveland, O., este primită în audiență de președintele Taft în ianuarie 1912. În cursul discuțiilor, delegația română a prezentat șefului executivului american adevărata stare de lucruri din Transilvania, cerîndu-i sprijinul în rezolvarea ei. S-a subliniat îndeosebi starea economică de acasă și a fost prezentată situația societăților de cultură din Statele Unite, a „Astrei” din Transilvania și a „Ligii Culturale” din România, subliniindu-se faptul că românii tran-

GURUSLĂU

(Continuare din pag. a 3-a)

ars în aceeași zi și flăcările pînă la cer au convins pe toți secuii din acele șapte „Scaune” că românul Mihai Vodă le este adevăratul lor DOMN binevoitor, sincer și drept și în consecință au luat armele și cu miile au luptat înverșunați în bătălia de la Șelimbăr — 28 octombrie 1599 — pentru biruința lui Mihai și a aspirației sale de unire, repurtînd și secuii victorie împotriva feodalilor ardeleni, care nu reprezentau nația maghiară fiind exploatare.

La 27 mai 1600 s-a alipit și Moldova la Transilvania unită cu Țara Românească încă din anul precedent.

Dar dușmanii lui Mihai Viteazul și ai poporului român, din răutate, s-au hotărît să lucreze împreună și să dărîme minunata alcătuire de unire a țărilor române. Cu viclenie și călcarea jurămîntului de fidelitate prestat către Mihai Viteazul, din partea feodalilor ardeleni „magnați” la 1 noiembrie 1599 la Alba Iulia și trădarea nerușinată a generalului Basta la Mirăslău; — apoi cu puterea oștilor supranumerice ale polonilor; — ale moldovenilor, încăpuși iarăși sub stăpînirea lui Ieremia Movilă omul polonilor și al turcilor; — ca și ale garnizoanelor din cetățile turcești de pe Dunăre pornite la o ofensivă sălbatică pe cîmpia munteană; — acestora le-a reușit — după crîncenele bătălii de apărare de la Mirăslău, Năeni, Ceptura, Bucov și pe Argeș, pierdute de voievod, deși a luptat vitejește, dar cu oaste puțină; — s-a invederat că toate ostenelile fără seamăn ale lui Mihai Viteazul pentru a opri dărîmarea unirii au devenit zadarnice... Cînd o lovitură a sorții îl ajunge pe omul de rînd... acesta își pierde cumpătul și nu mai știe cum să-și dreagă viitorul. În fața catastrofei imense a țărilor sale, Mihai ajunsese în pribegie, dar și în această împrejurare ne-a dat o pildă nemuritoare: nu și-a pierdut cumpătul...! Iar călătoria, în condiții demne de „Voievod” la Viena și Praga,

în împărăția Austriei, devine o „pribegie glorioasă” și de pe urma tratativelor, încheiate cu succes, primește misiunea și banii trebuitori din partea „Ligii Creștine” a unor state europene, de a lupta mai departe în aceeași virtute ostășească împotriva turcilor, apărînd astfel Europa. Primul scop era: recucerirea Transilvaniei, pe care un trădător de ocazie, Sigismund Báthory, revenit a treia oară pe tronul Ardealului, cu nestatornicia sa cunoscută, trecu principatul transilvan pe mina turcilor.

În iulie 1601 Mihai era în tabără cu oastea sa la Moffin, lângă Carei, pe pămînt românesc. Aici a trebuit să primească alăturarea oștirii lui Basta, mai mică la număr decît a lui Mihai Viteazul, la dorința împăratului Austriei și după ce la sfătuirea aceluiași împărat, cu socotelele întunecate —, Mihai Viteazul a trebuit să-l ierte pe Basta pentru ce-i făcuse la Mirăslău cu un an în urmă, la întîlnirea lor ce au avut-o la Cașovia în acest scop.

Pe cîmpul de bătălie de la Guruslău, oastea lui Mihai Viteazul și a lui Basta se compunea din vreo 20.000 de ostași. Mihai Vodă avînd încrederea împăratului și mai multă oaste, el avea comanda. Cortul său de comandant era înălțat pe locul care de atunci și pînă azi se numește de popor „Dealul lui Mihai”, după cum se vede aceasta și pe o stampă din acea vreme. Pe acest loc este ridicat și monumentul existent, inaugurat la 21 octombrie 1976.

Împotriva lui Mihai s-a înșirat o coaliție de forțe armate însumînd 35.000 ostași. Izbitura oastei lui Mihai fu atît de crîncenă încît după o luptă de numai șase ore, 11.000 de dușmani au fost uciși, iar cei rămași fugeau în păduri să scape cu viața.

Pe cine a învins Mihai la Guruslău? Patru categorii de forțe armate și anume:

1. Pașalele din zona nordică a imperiului otoman auzînd că se

apropie Mihai Viteazul cu oaste, cuprinși de spaimă, au trimis în marș spre Transilvania 20.000 ostași turci și tătari, din care 12.000 au luptat cu înverșunare împotriva lui Mihai, iar 8.000 au întîrziat pe drum.

2. Unități militare poloneze au luptat împreună cu:

3. Un pîlc de moldoveni, o mie de ostași de-ai lui Ieremia Vodă, dușman al lui Mihai.

4. Feudalii ardeleni, au luptat iar, dar au fost înfrinți și nimicîți toți.

Îată pe cine a înfrînt Mihai la Guruslău sau altfel spus: Mihai la Guruslău a învins în 1601 armatele potențiale care au dărîmat, în 1600, Unirea făurită de Viteazul Unificator! Era atunci o perspectivă posibilă de a se refăce unirea țărilor românești.

După biruința de la Guruslău, Mihai și-a așezat tabăra lângă orașul Zalău unde a stat patru zile, iar după aceea a stat în tabără la Cluj timp de cinci zile. Mihai, cu generozitate și mîrînimie, a ferit orașele de foc și pe locuitorii de ascușul săbiilor. El n-a vrut să-și înceapă a doua domnie nici cu jăratec și nici cu vărsare de sînge. În tabăra următoare la Turda, la porunca lui Basta, în dimineața zilei de duminică, 19 august 1601, 300 de ostași poloni l-au ucis pe Mihai Viteazul. Îată cum consemnează cronicarul maghiar Pethő Gergely (1570—1620) din Croația, acest eveniment: „Mihai Vodă și Gheorghie Basta după biruința de la Guruslău au mers în Ardeal, ci blestematul Basta făcuse ca sărmanul Mihai Vodă, în cortul său, să fie josnic și mișelește omorît de poloni, fără nici o vină. El făcuse să piară numai din pîzma acest faimos și renumit domnitor viteaz, de care se temea și împăratul turcesc”. Cronicarul, care a trăit în vremea lui Mihai a scris cuvinte cinstite de părere de rău în cronică sa.

Mihai Viteazul a întîrît în sufletul românilor dorința de unire, convingîndu-i că ea e cu putință și ea s-a realizat apoi cu alte mari jertfe în 1859 și 1918. Data noastră și a celor ce vor veni după noi este ca să păstrăm, cu orice jertfă, statul nostru național unit, România socialistă.

„Creștinul Mihail Marele Voievod...”

(Continuare din pag. a 3-a)

ranțe pentru eliberarea lor au pus în voievodul nostru și creștinii de la sudul Dunării, cărora le făgăduise solemn că își va așeza scaunul domniei la Adrianopol și va face liturghie în Sfînta Sofia. Potrivit acestui crez el a pornit la confruntarea militară cu otomanii, inegală ca putere militară, mărturisind: „Căci eu n-am avut de la turni nici o greutate sau vreo nedreptate, dar ceea ce am făcut, toate le-am făcut pentru credința creștinească, vîzînd eu ce se întîmplă în fiecare zi cu bieții creștini. M-am apucat să ridic această mare greutate cu această țară săracă

a noastră, ca să fac un scut al întregii lumi creștine”.

Aceeași idee o exprimă el mai pe larg și în zguduitoră autobiografie — memoriul amintit — în care mărturisea: „În această țară puteam eu petrece foarte bine, în pace, sigur și fără de nici o frică, dacă nu mă simțeam chemat de credința mea...” Și aceasta a făcut-o cu jurămînt mărturisit: „Jurat-am pe Christos la turci și nu mă închin”.

Asigurarea independenței țării și unificarea celor trei țări surori Mihai Vodă a făcut-o cu jertfă totală. Familia o ținea cu el în tabere. Cînd se aprinde pulberea la curtea de la Gherghița mamei sale îl arde un picior, iar fiul este scos din foc cu un par. Mai mult, mărturisea el, într-un moment de cumpănă, „vînteria mea toată, mărgăritare prețioase de care am avut multe, aurul și argintăria, vestminte alese, mulți cai de valoare, tot cu un cuvînt ce aveam pe lîngă mine, am pierdut...”

Și cel care afirmase a subliniat: „Cît îmi da-va Atotputernicul suflare în mine, nu vreau înceta a sluji creștinătatea întregă cu jertfa trupului și a vieții mele”, cade jertfă pe Cîmpia Turzii, datorită sincerității sale și a prea marii încrederi în oameni.

Înfăptuitorul celui mai strălucit act al evului mediu românesc, unirea celor trei țări românești de pe teritoriul fostei Dacii, a

căzut jertfă, scria istoricul D. Onciul „pentru ca să adverească cuvîntul: nici o idee mare nu va învinge fără de jertfă”.

„A-l uita pe Mihai Viteazul, acum și întotdeauna, spunea N. Iorga, ar fi să ne uităm pe noi înșine, să părăsim menirea noastră”.

Și el și idealul lui n-au fost uitate. Dovadă: 1848, 1859, 1877, 1918, ani de generații, care i-au îndeplinit aspirațiile. Și cît de vie era înfăptuirea lui de la 1600 o dovedește și inscripția de la Găvănești, județul Buzău, sat dăruit episcopiei Buzăului de marele voievod:

„Lăcaș dumnezeesc sint, afierosit marelui ierarh Nicolae. Și mă înalț pe un pămînt dulce, pe care l-a dăruit S(f)intei episcopii Buzău marele Mihai Viteazul eroul creștinătății, la anul 1598. Mult timp am fost prădat și pustiit de păgînătatea și stropit cu lacrimile românului căzut. Din ruine m-a înălțat prea sfinția sa Chesarie episcopul la anul 1844, iar rîvnitorul econom Filotei m-a săvîrșit la anul 1847 dechembrie 6. Astăzi auzi ruga umilită a românului creștin; fie ca mine să serbezi triumful eroului român sub un alt Mihai”.

Și dacă adăugăm la această vizionară inscripție că cel care a aezat-o aici — „rîvnitorul econom Filotei”, viitor episcop al Buzăului, era ardelean, ne scutește de comentarii, pentru că rîndurile profetice constituie cel mai pios și bine meritat omagiu adus acestui bun creștin, care spunea: „nu-mi las nimănu țara și moșia, pînă ce nu mă vor smulge de acolo, tirîndu-mă pe picioare”. Și așa s-a întîmplat.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghie Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechil Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P. O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.